

www.e-rara.ch

Tomus primus Paraphraseon Des. Erasmi Roterodami in Novum Testamentum, videlicet in quatuor Evangelia & Acta Apostolorum

Erasmus, Desiderius

Basileae, an. 1541

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-4004>

Reverendissimo in Christo patri ac domino Dominico cardinali Grimano Veneto titulo sancti Marci, Des. Erasmus Roterodamus s. d.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

REVERENDISSIMO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO DO-

MINICO CARDINALI GRIMANO VENETO

titulo sancti Marci, Des. Erasmus

Roterodamus s. d.

VIBVS nouum uideri solet reuerendissime pater, quur Paulus Apostolus *πολυλωτότατος* Romanis Græce, quàm Romane scribere maluerit, mirari desinent, si perpenderint primum, illis temporibus Græci sermonis usum penè tam late patuisse, quàm late Romanum patebat imperium. Deinde Romanis ipsis adeo quondam in delicijs fuisse Græcanicas literas, ut ea res Satyrarum conuitijs sit exagitata. Siquidem apud Lucilium Scæuola ridens Albutium, ut plus æquo *οιλέλληνα, Χαῖρε*, inquit, prætor Athenis: & apud Iuuenalem stomachatur quispiam, negās se ferre posse Græcā urbem. Quanquam ita Græce loquutus est Apostolus, ut à mere Græcis nō satis queat intelligi, ob passim admixtam Hebræi sermonis proprietatem. Quod si maxime Græca, ac pure Græca fuisset oratio, multum tamen adhuc difficultatis superesset lectori, quod quum scriberet rudibus adhuc, & nuper Christo initiatis, mysteria quædam magis attingit, quàm tractauit, & indicauit uerius, quàm explicuit, uidelicet tēpori seruiens. Nunc uero cum Roma tota adeo sit Christiana, ut illic totius Christianæ religionis sit arx culmenq̃, ac per uniuersum terrarum orbem Romane loquantur quicumq̃ Romanum agnoscunt pontificem, uidebar mihi facturum operæ precium, si effecissem ut Paulus iam mere Romanis, ac plene Christianis, nō solum Romane, uerum etiam explanatius loqueretur: atq̃ ita loqueretur Romane, ut Hebræum quidem nō agnoscas, agnoscas tamen apostolum loqui. Solitus est ille mutare linguam, *Varius in dicendo Paulus* semper obseruata apostoli dignitate. Non hic attollam uerbis, quanti mihi constitit hoc quicquid est opusculi, quod id sciā nemini proclue uel æstimare, uel credere, nisi qui ipse periculum in simili negotio fecerit, quid sit hiantia committere, abrupta mollire, confusa digerere, inuoluta euoluere, nodosa explicare, obscuris lucem addere, Hebraismū Romana ciuitate donare: deniq̃ Pauli, hoc est cœlestis oratoris mutare linguam, & ita temperare *πράφρασις*, ne fiat *πράφρόνησις*, hoc est sic aliter dicere ut tamen non dicas alia, præsertim in argumento non solum tot modis difficillimo, uerum etiam sacro, ac maiestati Euangelicæ proximo: in quo cum in lubrico uerferis, & labi sit facillimum, citra graue periculum labi non possis. Illud modo testabor, ingenue magis quàm arroganter, non multum laboris accessurum fuisse, si iustum commentarium in hanc epistolam edere uoluisssem. Arbitror aut̃ huiusce operæ præmium abunde magnum mihi persolutum, si meo studio sensero perfectum esse, ut Paulus primum tibi, deinde per te cæteris Romanis sit aliquanto

commendatior, aut certe familiarior, quibus & commendatissimum & familiarissimum esse par est. Compertum enim habeo quàm multos antehac sermonis peregrinitas, quanto plureis tum explicationis, tum rerum difficultas alienarit ab eius lectione. Quanquam à tam eximio fructu non oportebat ullis incommodis detereri. Horum igitur uel fastidio, uel desperationi, hac nostra industria studuimus succurrere, ita negocium temperantes, ut ei qui nolit quicquam in sacris literis immutari, commentarij uice sit futurum, rursus ei qui uacet huiusmodi superstitione, Paulus ipse loqui uideatur. Amplectere Roma principem, aut certe præcipuum religionis tuæ magistrum. Exosculare priscae laudis tuæ præconem: redama eum, qui te nondum uisam adamauit. O feliciter commutatam sortem felicitatis tuæ. Olim sub tyrannis Cæsaribus mutis simulachris litabas, nunc sub Petro & Paulo terrarum orbi præsides: olim eras superstitionum omnium ancilla, nunc es ueræ religionis magistra. In Iouis Capitolini locum successit Christus solus Opt. Max. In principis locum Petrus & Paulus suis uterq; dotibus summus, in augustissimi illius senatus uicem successit toti orbi reuerendus Cardinalium ordo. Si quid te mouent fornices, aut pyramides pristinae superstitionis uestigia, cur non magis te capiunt in horum libris receptæ religionis monumenta? Adriani statuas, aut Domitiani miraris thermas. Quin potius Petri Paulicq; sacrosanctas epistolas amplecteris? Si iuuat in Salustianis aut Liuianis libris fabulosa uetustas, à quib. inijtis ad orbis tyrannidem breui ruiturâ fueris euecta uulturum auspicijs: cur non magis iuuat in Apostolorum & Euangelistarum literis agnoscere, quibus primordijs ad ecclesiæ monarchiam nunquam cessaturam perueneris, auspicijs Christi? Ut apud Iudæos sacrosancti quondam templi, hodie ne uestigium quidem ullum extat, ita tui capitolij, quod quondam uanissimi uates æternum fore pollicebantur, adeo nullæ supersunt reliquæ, ut ne locum quidem possis ostendere. Si Ciceronis linguam miraris, de qua uix pronuncies plus ne profuerit, an obfuerit reipub. cur non magis delectat Paulina facundia, cui salutis ac religionis tuæ summam debes? Semper auida laudum fuisti, habes tam grauem, tam inclytum gloriæ tuæ buccinatorem. Quid triumphalius quàm apostolico ore laudari? Agnosce Romane, agnosce quid tibi tribuat Paulus, ut intelligas quæ laudes tibi sint tuendæ: Audi quid moneat, ne nescias quid tibi sit cauendum. Fidem laudat, quæ nusquam adhuc fuit incorruptior: obedientiam prædicat, quæ fecit, ut cito superstitionem religione mutares. Facilitatem tribuit, cui solet esse comes credulitas, hæc in causa fuit, ut à pseudapostolis in Iudaismum pellicereris. Sed aderat facilitati prudentia, quæ fecit ut mature resipisceres. Subnotat animi celsitudinem, atq; ob id tam solícite deterrit à fastu & insolentia, à luxu auocat ad sobrietatem, à libidinibus ad castimoniam, à ferocitate ad tolerantiam, à dissidijs ad concordiam, à bellis ad pacem. Hæc est indoles uere Romana, à qua degenerare sit turpe. Vide ne è Roma degeneres in Babylonem. Fatetur diuus Hieronymus suis etiamnum temporibus laudatq; Paulo religionis extitisse documenta. Vbi, inquit, alibi tanto studio & frequentia ad ecclesias & ad martyrum sepulchra concurritur? ubi sic ad similitudinem cælestis tonitruï amen reboat, & uacua idolorum templa quatiuntur? Non quod aliam habeant

habeant Romani fidem, nisi hanc quam omnes Christi ecclesiæ, sed quod deuotio in eis maior & simplicitas ad credendum. Magnificum quidem Hieronymi testimonium: At idem quid diciturus sit si nunc uideret eadem in urbe tot ecclesias, tot cardinales, tot episcopos, si conspiceret ab uno hoc certissimo Christi oraculo ab uniuersis mundi principibus responsa peti? Huc religionis causa ex ultimis usque terrarum angulis agminatim concurrere? Parum Christianum sibi quenque uideri, nisi Romam, nisi Romanum pontificem uiderit ceu numen quoddam terrestre, ut à cuius nutu ac renutu, res uniuersæ mortalium pendeant? Denique si cerneret sub

LEONE decimo compositis bellorum procellis, Romanam urbem, non minus literis, quàm religione florentem: ut quæ una tam multos habeat ecclesiastica dignitate præminentes, tot uiros omni doctrinæ genere insignes, tot mundi lumina decoratq; , ut orbem uerius, quàm urbem dixeris. Nihil optandum à superis, nisi ut perpetuo suis laudibus respondeat, perpetuo felicitatem suam pietate superet, maiestatem anteeat bonitate. Id fiet, si Petri ac Pauli, quorum auspicijs præsidioq; regnat, pectus uitamq; pro uiribus studeat exprimere. Atqui horum imaginem nusquam expressiorem magisq; uiuam liceat reperire, quàm in ipsorum literis. Interea Pauli fragmentum libentius amplectentur, amplissime pater, si tuis istis manibus porrigetur, qui studiorum omnium, præsertim eorum quæ cum linguarum peritia coniuncta sunt, mirum quendam Mæcenatem agas, sic nihilo minus integritate morum conspicuus, ut inter tot clarissima lumina, tamen eluceas

atq; emineas, non ita quidem, ut alijs offundas tenebras, sed ut per se illustribus & ornatis, plurimum addas lucis ac

decoris. Bene ualeat tua pietas. Loua

uij, Anno M. D. XXVII.

Idibus Nouembr.